

בעית הצורה פדוגנזה או פדוגנז, שאף היא נזכרת בהודעה כטעונה דיון, נדחית בהתאם להחלטה קודמת מהיום, ועד להחלטה בדבר עקרוני זה אנו ממשיכים לפי המקובל עד כה וכותבים: פדוגנזה. עתה יש לאשר את המילון כולו.

הא' ייבין: יש להקפיד על כך, שבראש הרשימות שתתפרסמנה תבוא הערה, כי עניין הצורה (בזכר או בנקבה) עודנו נתון לדיון, ואולי יוסברו גם הטעמים לכך.

הא' ברגרין: בהצעת המילון העירותי על חֲלִיף, והצעתי למוחקו ולכתוב ברחילוף. קיבלתי תשובה, שהוסיפו: כתבו חליף וגם ברחילוף. זוהי טעות.

הא' איתן: שם התואר חליף הוא החלטת האקדמיה בכמה מקומות, למשל במילון לתורת המדידה. הוועדה לא יכלה לבטלה, אבל קיבלה את הצעתו של הא' ברגרין והוסיפה ברחילוף.

הא' ברגרין: נאמר, שהפרנציפ של שם התואר על משקל פְּעִיל נתקבל. אני זוכר, שהיו ויכוחים, אך לא החלטה.

הא' איתן: לא אמרתי שהייתה החלטה, אך למעשה נהגו ועדות רבות לפי עיקרון זה של משקל פְּעִיל בקביעת מונחים. אם אתה רוצה דיון בשאלה העקרונית של השימוש במשקל זה, בקש מן המנהלה, שתעמיד בעיה זו על סדר יומה של אחת מישיבות המליאה הקרובות.

הצבעה: בעד אישור המילון למונחי הקרקע הצביעו — 15
נגדו — 3.

המילון למונחי תורת הקרקע אושר¹.

הישיבה החמישים ושש

ביום ה' בתמוז תשכ"ג בשעות 3 עד 6.30 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים הנוכחים: החברים האדונים אברמסון, אורבך, בן-חיים, ברגרין, גרינברג, טורסיני, ייבין, מירסקי, סדן, רבין, שירמן.
החברים היועצים האדונים בורלא, בלאו, בן-נון, זיידל, לייבל, מלצר, פאיאנס, פרץ, קרוא, שבטיאל, שלי.
אורחים: הא' גוטמן, הרטום, נוי, חברי הוועדה למונחי המנהל הציבורי. המזכירים המדעיים האדונים איתן, אסטרхан, דותן, הנמן, מדן, סומך.
הצטדקו על היעדרם: הגב' א' גרבל והא' ד"צ בנעט.
האדונים פלוצקי וקוטשר בחו"ל.

סדר היום: א. בחירת חברים וחברים יועצים
ב. מונחי המנהל הציבורי, פרק ב'.

א. בהצבעה נבחרו לתברי האקדמיה האדונים:
מאיר שלי
יהושע בלאו
יחיאל בן-נון

1. המילון עתיד לצאת בסדרת המילונים המקצועיים.

בהצבעה נבחרו לחברים יועצים של האקדמיה
האדונים:

שלמה דיקמן
שלמה מורג
מאיר ולנשטיין
אידל פרסמן

ב. הא' דותן: הוועדה מביאה לפני המליאה את ההצעה:

מִרְכֵּז — to centralize; centraliser, concentrer
מִרְכּוּז — centralization; centralisation, concentration

עניינה — שמר סמכויות או תפקידים ביחידה מנהלית גבוהה או בידי המנהל, או העביר תפקידים או סמכויות מגופי מנהל עצמאיים, שאינם כפופים כפיפות מדרגית, אל הממשלה המרכזית.

הא' גוטמן: גם לצורך החוק וגם לצורך המנהל יש להבחין ב centralization ובין concentration. במונחים הלועזיים הללו הדגש הוא דווקא על ההבחנה בין ריכוז בצמרת של הרשות המנהלית וריכוז פעולות בשלטון המרכזי (לעומת טיפול ברשויות מקומיות או רשויות ממלכתיות אחרות) מצד אחד, ובין ריכוז פעולה בדרך כלל מצד שני. משום כך יש צורך במושג מיוחד, שיבדיל את ההוראה הראשונה מן השנייה. המלה הגזורה מִרְכֵּז נראית לנו, כי מדובר באיש או ביחידה מרכזית בתוך המערכת המנהלית או המשפטית. למעשה ישמש מִרְכּוּז לשני דברים קרובים זה לזה, גם כאשר אנו נמצאים במתכונת של מערכת היירארכית וגם בשלטון מרכזי לשלוחות מקומיות. אנו מבקשים להחליט על מונח אחד לשני הדברים, ואנו מציעים את הפועל מִרְכֵּז. הרי מִרְכּוּז משמש לכל קונצטרציה שהיא, גם כאשר היא נעשית לא בראשות ההירארכית, למשל: ריכוז פעולה מסוימת בידיו של פקיד נמוך באיזו יחידת שדה.

הא' טורסיני: אני מזכיר שימוש אחר של "צנטרליזציה". במשחק השחמט יש חשיבות מיוחדת לשדות שבמרכז הלוח, שהרי כלים במרכז — כושר פעולתם גדול יותר משל כלים העומדים בצד. בתיאוריה של השחמט כתבו הרבה, כמה חשובה הצנטרליזציה. נדמה לי, שבמקרה זה, שהוא מקביל, לו אמרנו ריכוז הכוחות, היינו מביעים את ההפך. ריכוז הכוחות בשחמט מונע את תנועתם החופשית, ואילו העמדתם במרכז הוא דבר מיוחד ורצוי. לכן יש צורך במרכז כנגד ריכוז.

אף במקצוע שלפנינו אני חושב, שאין להתעלם מן הצורך במלה מרכז.

הא' רבין: חברי לוועדה הא' גוטמן העלה את הסיבות הטכניות. אני רוצה להעלות את ההסברים הסימנטיים. לִרְכֵּז — להביא דברים מפורדים למרכז, שנוצר ע"י אותה הצטופפות. לְמִרְכֵּז, מצד שני פירושו לקשר נקודות שונות למרכז שנוכח מקודם. זוהי פעולה אחרת מאשר לרכז. "לרכז את השולחנות" אפשר בכל מקום שהוא בחדר; "למרכז" — רק במרכז החדר. נצטרך לאותה המלה גם בבלשנות, כשנגיע לתנועות במרכז כלי הדיבור, ויהיה שם צורך במלה מִרְכֵּז. זו מלה, שתהיה תרומה למקצועות רבים.

הא' קרוא: לכאורה מושך את הלב הרעיון להוסיף בניין במ"ם, על שבעה הבניינים. אבל זה יכניס ערבוביה איומה. יאמרו "למכתב" במקום "לנסח מכתב" ועוד.

הא' ברגרין: במכתב ששלחתי לוועדה כתבתי, שאם יש צורך במונח מיוחד, לא כדאי

להשתמש במ"ם, כמו שאמר הא' קרוא, אלא בהפעיל הרכיז; זה יפה יותר מבחינה לשונית מִמְרָכָז.

הא' אורבך: אף אני רצייתי להציע להרכיז במקום "למרכז". לו לא היה מקובל כעת ריכוז בשביל "קונצנטרציה", היה ריכוז מתאים בשביל "צנטרליזציה". אבל כשכבר נתקבל בשביל "קונצנטרציה" ריכוז — אני מעדיף לא ליצור פועל חדש מן השם מִרְכָּז, אלא להשתמש בבניין אחר ולהבחין בין שני הבניינים: לרכז — קונצנטרציה, ולהרכיז — צנטרליזציה.

הא' טור-סיני: גם אני, כששמעתי מִרְכָּז לראשונה קצת נבהלתי, אבל הצורה נעשתה ע"פ אנלוגיות, וכבר הוספנו משקלים. המלה מרכז בפרט באה ללשונונו רק בתור שם בצורת מִרְכָּז; גלקחה כך מן הערבית, כי בעברית לא היה שורש רכז. איש לא ימצא קושי בזה, שיש כאן פועל בעל ארבע אותיות שורש. כמו במלים אחרות הרבה, כך אפשר לומר גם מִרְכָּז, מִרְכָּז.

הא' לייבל: אותו רע, שיש במיקס, יש במִרְכָּז. כבר אמרתי, שאני מתנגד לגזירת פעלים חדשים משמות.

הא' טור-סיני: יש לנו היום להמחיש מן מוחש ועוד פעלים, שנגזרו במ"ם נוספת.

הא' לייבל: זאת צריך לשמור למקרה אחרון, באין אפשרות אחרת. מה יהיה שם של הדברים שממרכיזים אותם? לדעתי: רִכְּזוּ. הפועל יכול להיגזר בהפעיל מהשורש היסודי. אם קשה לומר הִרְכִּיזו, יכולים לומר אֲרִכְּזוּ. אני מתנגד לאֲרִכְּזוּ מטעם סימנטי. אבל איני רואה שום קושי בִּאֲרִכְּזוּ, אֲרִכְּזוּ.

הא' דותן: אין אנו באים לחדש מונח בשביל הקהל הרחב. המונח מיועד לבעלי המקצוע במנהל, ואלה כבר משתמשים בו למעשה.

הוועדה דנה בהצעת הא' ברגרין, אך לא יכלה לקבלה, שכן הרכיז נקבע לעניין אחר בכימיה — "עשה תרכיז (קונצנטראט)". אם נשנה את הקיים ונעביר הרכיז לתחום המנהל. אפשר עוד נגרום לכך שהכימאים יאמרו תִּרְכִּיזו. כאן רצינו לשמור על המושג העיקרי — מִרְכָּז, וזה לא ישמע בִּרְכִּיז אלא במִרְכָּז בלבד. איני יודע מה אֲרִכְּזוּ טוב מִמְרָכָז.

הא' ייבין: אין כלל צורך להדגיש, שנחוצים שני מונחים. אינני רואה, במה גרועה "מרכוז" מ"פולמוס" וכדומה. אם אומרים התפלמס, וכן קטרג מ"קטיגור", ויש עוד עשרות מלים כאלה, ואם מ"משכון" נוצר מִשְׁכַּן, ועשו זאת דורות קדומים, אינני רואה מה הרע בפועל מִרְכָּז מ"מִרְכָּז". הרכיז לא בא בחשבון. משום שתפוס הוא למוכן אחר. ואם באים לחדש, אל ניצור בידינו ערבובית מושגים, שאיש לא יוכל למצוא בה את ידיו ואת רגליו. אֲרִכְּזוּ ודאי איננו עברית. אם יש מלה עברית, מה הרע בגזירת פועל ממלה זו?

הא' בן-נון: אין זה מוצדק שגלך בדרך של אופורטוניזם. עלינו לנהוג לפי עיקרון, ותחילה יש לברר, אם העיקרון כשר או פסול. מאחר שכבר הביאו חברים לא פעם דוגמאות רבות לגזירת פועל משם בלשונונו, ואפשר היה להוסיף כהנה וכהנה, אינני יודע, משום מה נחדש אותו ויכוח על כל מונח.

הא' בן-חיים: קשה לומר, שמלת מִרְכָּז המוצעת אין לגזרה בעברית. אין מצד הדקדוק כל מניעה שהיא לגזירתה. אבל סבורני, שהאקדמיה צריכה להילחם בנטייה ההופכת את מה שהוא דרך המלך היום — שורש משולש — לצדי הדרך. השאלה היא, מהי מדיניות האקדמיה. במדינה פשה הנגע של יצירת שורשים מרובעים. שורש מרובע יש בו אפשרויות מועטות בלבד ליצירת שמות. וע"י זה אנו מגיעים לדלדול רב בלשון.

הכול אומרים, שריכוז טוב הוא להבעת centralization, אבל הוא תפוס. הלא ריכוז נוצר מ"מרכז". ואם כך יוצרת הלשון ריכוז מן "מרכז" ומוותרת על המ"ם של מרכז, הלא במקום שהפעיל תפוס אפשר ליצור פועל בהפעיל - הרכיז - בדיוק באותו אופן שנוצר מרכז. הא' ייבין: אני חולק על דלדול הלשון ביצירת פעלים מרובעים. ואילו ריכוז וגם הרכיז כבר תפוסים; והאחרון מורה דווקא על קונצנטרציה, ולא צנטרליזציה. [מכאן הא' בן-חיים יושב ראש].

הא' בן-נון: כולנו נחייב את דעת הא' בן-חיים, כל עוד נוכל ללכת בדרך גזירת שרשים שלשיים. אבל אם תרכיז נתפס בכימיה לתהליך שונה, ואסור להביאו להתנגשות עם צנטרליזציה, הרי דרך זאת חסומה. אך גם במקום שיש לנו עקרונות שתי אפשרויות אלה, שלשיים ומרובעים, יש לשקול, איזו משתי הדרכים תקבל יותר על דעת העם. מרכז מלשון מרכז יהיה מכוון יותר למרכז. ואשר לדלדול הלשון, שפרופ' בן-חיים דיבר עליו - הנה באמת, המרובעים מביאים למבוי סתום. אבל אימתי נבחר במרובעים? - כשאין לנו צורך עוד לצאת מהם לצורות נוספות. וכך גם כאן. משהגענו למושג המובע בלועזית בפועל מורכב כל כך, אין עוד, בלא ספק, שום צורך בהסתעפויות נוספות. והן אם נלך בדרך האחרת - אם ננצל כאן את ההפעיל, שיהיה דרוש לנו למטרה אחרת - כלום בזה נעשיר את הלשון?

הא' דותן: בדרך כלל אין חשש לקבוע אותו מונח בשטחים, שאין ביניהם כל קשר. כימיה ומנהל ציבורי בוודאי מרוחקים זה מזה. אך אי אפשר שתיקבע אותה מלה במשמעויות מנוגדות. הרפ"ז משמש בכימיה בהוראה קרובה ביותר אל ריכוז (ריכוז נוזלים וכד'). אלא שבתחום המצומצם של הכימיה העדיפו לקבוע מונח מיוחד הרכיז. ההוראה הנדרשת כאן שונה לחלוטין. מן ההכרח, שתישמע הזיקה אל מרכז דווקא.

הא' אורבך: שמענו מהא' דותן, שמשמשים בכימיה בהרכיז. האם זהו מונח שלנו? הא' דותן: מונח של ועד הלשון.

הא' איתן: מן ההערות נראה, שלא ידוע במידה מספקת השימוש של מרכז היום. בטכניקה נקבעו מרכז ומרכז ע"י ועד הלשון לפני עשרות שנים, והמלה וצירופיה, כגון מקדח-מרכז, נהגים בפי אנשי המקצוע, ואלפי תלמידים בטכניון ובבתי-מלאכה למדו שימוש זה ולא יתנזרו ממנו.

הא' שבטיאל: אם נפסול את מרכז, מרכז, מרכז מרכז, עלינו לפסול מיקוח ולהתמקח, ממוספר וממושקף ועוד. אני סבור, שיש גם מקום למרכז.

הא' אורבך: אין אנו פוסלים כאן. אנו מחפשים מונח הולם ביותר לצורך פתרון השאלה, שהובאה ע"י הוועדה האומרת, שיש צורך להבחין בין מושג זה ובין אחרים. אם אנו מחליטים נגד מרכז, אין אנו פוסלים צורה זו מבחינה עקרונית. יש אפשרויות שונות, ואין לראות את העניין כעקרוני.

ה צ ב ע ה : בעד מרכז - 11
נגד - 10
נמנעו - 2.

הא' ברגרין: הצעתי הרפ"ז לוועדה, ומדוע לא הביאו הצעה זו למליאה? הא' דותן: הוועדה שמעה את הצעתו של הא' ברגרין, ואחרי דיון החליטה שלא לקבלה. ההצעה היחידה הנראית לה היא מרכז, אך בגלל ערעורו של הא' ברגרין מביאה הוועדה את הצעתה היא לדיון במליאה. כך הנהוג בכל ועדת מונחים. הוועדות מקבלות הצעות רבות, ולא

את כולן הן מביאות לאישור המליאה, אלא רק את הנראות בעיניהן. אילו לא הייתה המליאה מקבלת את הצעת הוועדה, היה צורך להחזיר את העניין לוועדה, שתציע הצעות אחרות. במקרים אחרים הביאה הוועדה עצמה הצעות אחדות להכרעה (כגון להלן — מתחם, מותחם, תחומאי — בעל מקצוע העוסק בתחום מיוחד של מקצועו, specialist; מבועות, משאבים — resources — הגורמים, גורמי הייצור, העומדים לרשות משק, מפעל או ארגון. בדרך כלל כוללים במונח זה: כוח אדם, חמרים, הון, אוצרות טבע).

הא' ייבין: היו 11 בעד; 10 — נגד. פירושו שההצעה נתקבלה, ואינני מבין, מה הוויכוח הנוסף.

הא' בן-חיים: אני חושב, שהייתה כאן טעות. היה נכון להזכיר בהצעת הוועדה את הצעתו של מר ברגרין, שהוועדה דחתה. לא ידענו כלל, שהדבר נידון כבר בוועדה. לפיכך לא היה נכון להצביע על הרכיז לבדו.

הא' שירמן: 11 הצביעו בעד. 10 — נגד, ו־2 שנמנעו. זוהי למעשה תוצאה שווה כנגד שווה.

הא' אורבך: ברור, שאם הוועדה לא הביאה את ההצעה, אין מקום להצביע. הא' ברגרין אומר, שהייתה הצעה ונדחתה. השאלה היא, אם הוועדה מביאה רק הצעת הרוב, ואם כך, לא נהגה כראוי.

הא' שלי: הנוהג עד עכשיו היה, שאם יש הצעת מיעוט בוועדה, ברור שהיא באה לדיון ולהצבעה במליאה, אך אם אחד החברים בתשובתו לחזור חולק על מונח ורוצה להביא את הדבר להכרעה במליאה, עליו להודיע על כך במכתב מיוחד למזכירות.

הא' בן-חיים: אני שומע, שמר ברגרין הודיע על כך למזכירות. אני חושב, שיש להצביע בשנייה על העניין.

הא' אורבך: אני חושב, שהמליאה צריכה להצביע, אם להצביע גם על הרכיז.

הא' בן-חיים: המוסד הקובע את המונחים הוא המליאה, ולה, כמובן, הרשות להכריע אם להצביע על כך שנית או לאו. מי בעד זה, שנצביע גם על "הרכיזה"?

ה צ ב ע ה : בעד — 10

נגד — 6

הוחלט להצביע על הרכיז והרכזה.

ה צ ב ע ה : בעד הרכיז — 7

נגד — 11

נמנעו — 2

ה הצ ע ה ה ר כ י ז — ה ר כ ז ה נ ד ח ת ה .

הא' רבין: יש כאן עניין עקרוני. אם חבר פונה לוועדה, האם לוועדה יש ההתחייבות המוסרית להביא את כל ההצעות לפני המליאה?

הא' בן-חיים: לדעתי, אם חבר דורש, צריך להביא את דעתו לפני המליאה.

הא' ייבין: מערכבים כאן את התהומים. יש כמה דרגות בדין. האחת — שהוועדה שולחת חוזר, החברים מעירים הערות, ואלה באות לפני הוועדה, והיא דנה בהן. אם הוועדה מחליטה פה אחד, שהיא מביאה הצעתה — בזה מסתיים תפקידה.

דרגה שנייה — לאחר הודעת סיכום: חבר שעדיין אינו שבע רצון, זכאי לדרוש דיון במליאה באותו מונח, בתנאי שידוע על כך מראש במשך הזמן, שהוקצב להגשת ערעורים.

הא' דותן: כוללן — generalist, בעל מקצוע העוסק בכלל תחומי מקצועו. מתחם, מותחם, תחומאי — specialist, בעל מקצוע העוסק בתחום מיוחד של מקצועו. התחמות, תחומאות — specialization, specialized knowledge. זוהי קבוצה של שלושה מונחים הקשורים זה בזה, אך הבעיה העיקרית היא הביטוי העברי לספציאליסט. הורעדה לא הגיעה לאחדות דעות, והיא מביאה כאן שלוש הצעות לא בלב שלם, אלא מחוסר ברירה. הביטוי הוא בשימוש של הקהל הרחב ואינו טעון הסבר.

הא' פריץ: השורש תחם מתאים, אבל המשקלים אינם טובים. מתחם מתפרש: נעשה מומחה. מותחם אינו אלא מגבל. תחומאי היא צורה זרה. אני מציע: תחמן.

הא' ברגרין: שמענו כאן, כי לא בלב שלם מציעים לנו הצעה זאת. רבותי, כלום אנו צריכים לגרש את כל המלים הלועזיות? אמרנו עשרות שנים "ספציאליסט". נדחה את העניין לזמן אחר, ולפי שעה נשאיר את המלה הלועזית. הלשון הולכת ומתקלקלת מיום ליום. כל העיתונים נתפסו, למשל, לסדר האנגלי במשפט, ולזה אין אנו שמים לב.

הא' נוי: הייתי מסכים להצעה של קודמי, אבל המונח הזה נדרש לנו יותר ויותר: "ספציאליסט" ו"ספציאליזציה". העולם המסובך שלנו הולך לעבר הספציאליזציה. בעבודה סוציאלית, למשל, יכולה בוגרת ב"ס להיעשות "גינראליסטית" או "ספציאליסטית", ובכל מדע ומדע שואלים: באיזה תחום אתה מתמחה? קלקלו הרופאים, שהתחילו לומר: "מומחה למחלות...". אמנם הוא השתלם בתחום מסוים, אבל אין זאת אומרת, שהוא מומחה בו. ע"כ רצינו לגזור מהמלה תחום שם לבעל תחום מיוחד בתוך מקצוע כולל.

הא' מלצר: אני מציע: תחמן, תחמנות.

הא' רבין: לשני הנימוקים שהובאו כאן: אם יש מלה, שעלינו למצוא לה תחליף עברי, הרי זוהי specialization. זוהי משפחה שלמה של מלים: שם-עצם, שם פעולה, שם-עצם מופשט, שתי פעולות — להיות ספציאליסט ולהיעשות ספציאליסט. אין לנו אפשרות ליצור פועל מ"ספציאליסט". מאותה הסיבה אני מתנגד לתחמן. השם מיתחם הוא טוב. סוף סוף נכון, שמיתחם הוא בדרך להיות ספציאליסט. אבל אין פועל לאדם שהוא מומחה. מיתחם — אדם שהוא רק בדרך. אני רואה בזה הרע במיעוטו.

הא' בן-חיים: כבר חיויתי את דעתי לפני הוועדה, ולא קיבלה ממני. המושג ספציאליסט אינו חדש לעברית. מביעים אותו כרגיל בשם מומחה, למשל כנגד רופא כללי יש מומחה לגרון וכיו"ב, ואם יש למומחה גון משמעות נוסף, אין זו רעה שאי אפשר לשאתה. לא כל המלים בלשון יכולה להיות להן משמעות אחת בלבד. אפשר להבדיל — כפי שמבדילים ממילא, בין מומחה ובין מומחה ל" (ספציאליסט). ואפילו לא נמצא הפתרון האידיאלי לפי שעה, הלא כדאי שנשאל את עצמנו, משום מה האקדמיה נתבעת לקבוע מונח, אם אף הוועדה המצעת מרגישה, שהצעתה קשה ללשון. לדעתי כדאי שנימנע מקביעת מלים מזוהרות בעינינו כמו תחומאי, תחומאות.

הא' ייבין: נדמה לי, שאנו מדברים על אוזן לא שומעת. הלא כבר הוסבר כאן, שלא כל מיתחם הוא מומחה. מומחה הוא, אדם שקנה לא רק ידיעות, אלא גם ניסיון, אדם שפונים אליו, כי רואים בו סמכות לעניין זה. ייתכן גם שרכש את ניסיונו ומומחיותו רק מתוך עבודתו הארוכה, ולכתחילה הוא לא "היתחם" בו בשעת לימודיו. ואילו מיתחם הוא אדם

שרוצה להיות מומחה בסופו של דבר. אם יעבוד, וירכוש ניסיון, אפשר יהיה גם מומחה. אצלנו בארץ לא היה צורך להבדיל עד הזמן האחרון. היום יש צורך בכך. איני רואה את ההצעה בעין יפה, אבל אין דרך אחרת. לא כל מיתחם הוא מומחה, ולא כל מומחה חייב היה להיות דווקא מיתחם לכתחילה.

הא' מירסקי: לעניין זה שמציעים להניח את השם כוללן למי שעוסק בכל ענפי מקצוע, כבר גילתה הלשון דעתה, וקראה לרופא העוסק בכל ענפיה של חכמה זו בשם רופא כללי. בדורות הקודמים היה נוהג הכינוי חכם כולל. ואם יצטרכו לשם המופשט, יהיה אפשר לקרוא כוללות.

השמות מעניין תחום, המוצעים ל"ספציאליסט", קשים בעיניי כולם. וטעם נוסף לי לטעמים, שכבר אמרו כנגד אותם שמות. השם תחום אין בו המושג, שאנו מבקשים לכוונתו, אלא הוא ציור, ואין צריך לומר, שאין שום הכרה, שנתפוס לשון ציור והשאלה. טוב יותר, אם נקח את השורש פרט, שהוא הפכו של כלל, ונגזור ממנו את הכינוי ל"ספציאליסט" באחד מן המשקלים הרצויים.

הא' שבטיאל: זוכרים אנו "בקעה מצא להתגדר בה". אולי מכאן אפשר לגזור: התגדר במקצוע.

הא' אורבך: קשה כרגע להעלות חידושים אד הוק. אני סובר, שמיתחם וכל עניין תחום בכלל אינו שייך לכאן, כי אינו מביע ספציאליזציה. תחומי יכול להיות רפואה כללית. תחום זהו שטח שגודרים אותו, אבל לא עניין של ספציאליזציה. אני חושב, שאין עצה אחרת אלא לקבל מה שמקובל כבר: מומחה ל-specialist. ואם רואים בו "אקספרט", יש להוסיף ציון מיוחד כמו מומחה ידוע, מומחה לרבים. ואם איננו עדיין מומחה, הריהו מתמחה בדבר זה. אין תחום ביניים. אפשר לראות ב"ספציאליסט" "אקספרט".

הא' ייבין: הספציאליסט איננו חייב להיות אקספרט; ולא כל אקספרט היה לכתחילה אדם, שהסתייג בספציאליזציה מיוחדת.

הא' אורבך: אין לקבל בשום פנים את ההצעות. ולעניין כללי — יש רופא כללי. ונשאר מומחה ונשאר מתמחה.

הא' לייבל: בעבר היה נוהג במקום תחום — "מקצוע". כל אומנות היו לה מקצועות. אמרו: עובד במקצוע פלוני. עכשיו רוצים לקרוא לזה תחום.

כללי נתקבל, ואין זה פוגם בהיגיון, שאומרים רופא כללי או אלקטרונאי כללי. כללי הוא לא מונח, אלא תיאור. אומרים "רופא במקצוע האף", או: "רופא-אף מקצועי", כשמבקשים להבדיל יותר. אנו יוצרים מלים, שאין בהן צורך, כאילו יכולה הלשון להיות כליל ההיגיון המתמטי. אין לשון כזאת. נשתדל להשתמש במלים הפשוטות, ובייחוד כשיש כבר: "... כללי", "... מקצועי". ואפשר לקרוא בשם המלאכה ולהוסיף מקצועי.

הא' אברמסון: אם חס ושלום נקבל תחומאי, מותר יהיה לקרוא למי שתחום תחומים תחומאי, ואם שטח שעומד להתחם — שטח מיתחם?

הא' שלי: רשאית המליאה לומר, שאין היא מאשרת מונח פלוני. לא ייתכן, שתבקש לטשטש הבחנות, שלפי דעת בעלי המקצוע הן קיימות. היה כאן ניסיון לומר, שאין בין מומחה ומתמחה ולא כלום. אין הדבר כך. מתמחה הוא מתלמד, או מי שגמר לימודיו, אך עדיין אינו רשאי לשאת את התואר המיועד לו, והוא נמצא בהכשרה. מתמחה אצל עורך-דין עדיין איננו עורך-דין.

משום כך אין להביא לעניין התמסרות למקצוע מסוים את המונח מתמחה. וכבר אמר הא' ייבין, כי ייתכן שאדם יהיה מיתחם ולא אקספרט. אדם המצטיין במקצועו, אדם שהכול רגילים לסמוך על דעתו, שנחשב אוטוריטה, הוא אקספרט. אין לזה שייכות לספציאליזציה. הוועדה רצתה לקבוע מונחים עבריים לא רק לשם הפעולה, אלא לכל המשפחה הכרוכה במושג זה, כמו specialized, to specialize ועוד. ואין להתחמק מתשובה. ודאי יש מקום להצעות אחרות. המלה מקצועי לא תועיל לנו, כי קשה לומר "להתמקצע". אך אולי יש לפנות לשורש אחר, כגון יחד, גדר, שנזכר כאן, וכדומה. אם אין פתרון, נחכה, ובלבד שנודה, כי יש צורך בהבחנה בין המושגים ובקביעת מונחים מיוחדים.

הא' אסטרך: אני מציע להביא בחשבון שורש, שלפי דעתי אפשר לתרגם בו "ספציאליזציה", השורש סוג. אדם עושה סייג לעצמו, מסייג עצמו, עושה סיוג. אני מבקש לשקול את האפשרויות הצפונות בשורש זה.

הא' בן-נון: סבורני שאין כל בושה, אם נודה, שאין בידנו להציע הצעות כדי להביע בלשוננו הבחנות דקות אלה. אבל נראה לי, שכדאי להחליט החלטת ביניים בכיוון שימוש הלשון המקובל עד כה, ואולי בהבחנה קלה. נכון, שמתמחה המקובל היום נתפס רק כאדם הנמצא בתוך תהליך ההתמחות, מתלמד, ואילו ספציאליסט מציין מי שכבר סיים את התהליך לימודיו. לדעתי, מותר לומר, שמתמחה יקבל משמעות גם של מי שסיים וגם של מי שגמצא בתהליך הלימוד. ההבדל בשימוש יבורר במקרה הצורך ע"י מלת היחס מתמחה ב' יהיה המתלמד, ומתמחה ל' הוא הספציאליסט. ובוודאי לא תמיד תהיה הבדלה זו נחוצה. אם נאמר רופא מתמחה, הרי זה יהיה תמיד הרופא הספציאליסט. כמוכן, אין זה פתרון סופי.

הא' גוטמן: אינני מוסמך לדון בצד הלשוני של המונחים. ההבחנה חיונית בשבילנו, וברור הוא שיש צורך במונח מיוחד. אמנם אף אחת מן ההצעות שלנו איננה קוסמת לנו, אבל מוטב, שהאקדמיה תקבע, ולא הרחוב.

צירוף מלים, כפי שהוצע לנו שייקבע רק שם תואר או סומך, לא יפתור את הבעיה. אנו צריכים לומר "ג'נראליסט". למשל לגבי האמרכלות: האמרכל הוא אדם העוסק בתחום ה"אדמיניסטרציה" (בלשון הישראלית המיוחדת). מקצועותיו של האמרכל היא כוללת, ומכאן המונח כוללן. לצדו — אמרכלים ספציאליסטים, כגון: מנהלי כוח אדם, ממונים על תקציבים, מחסנאים וכד'. ההבחנה הזאת בין "ג'נראליסט" ל"ספציאליסט" חשובה הן במנהל והן במקצועות אחרים.

הא' בורלא: אין צורך במלה מיוחדת, כי אחר "ספציאליסט" צריך לומר תמיד למה הוא ספציאליסט, והמלה הלועזית הזאת מושרשת בעם כבר מדורות. מתמחה משמש גם כפעל בהווה: הוא מתמחה, ואם יצליח — זה דבר אחר. יש התמחות, ואין צורך במלה בשביל "ספציאליסט", כי תמיד יצטרכו לומר, בשביל מה.

הא' ולנשטיין: לפי דעתי יש להשתמש בביטוי מצוי בלשון. יש ביטויים כגון "כוחו רב", "ידיו רב לו" ועוד, נלך סחור סחור קצת, אבל צריך להביע בעברית את תוכן המלה הלועזית. במלים שהוצעו כאן, יש זרות רבה.

הא' ייבין: נדמה לי, שאנו מנתקים עצמנו מן המציאות. רוצה אני לראות אדם, שהשלים לימודיו באיזו ספציאליזציה, שישכים להקרא מתמחה. זכורני, כי בשעה שהייתי מתרגם עברי ראשי בממשלת המאנדאט, כתבתי "עוזר למזכיר הראשי" (assistant chief secretary). קמה סערה בין אלה: "מה פירוש אני עוזר? אני סגן!". מצאנו דרך להתרת הסבך, מתוך כך שתרגמו deputy — משנה.

אי אפשר לכפות על אנשים תואר, שלדעתם מוריד את דרגתם. שום אדם, שגמר לימודיו, לא יקרא לעצמו מתמחה. "מתמחה" לא בא בחשבון. נדמה לי שאנו מדברים אל אוזניים אטומות. שוב חוזרת הטענה, שאין צורך להבדיל; אבל כבר הודגש והודגש, כי הנדון שני עניינים שונים, ואי אפשר לפתורם במונח אחד.

הא' רבין: אני סובר שיש כאן שתי משמעויות שונות של "ספציאליסט". טיפוסי הוא, שבהרו דווקא בדוגמת הרופא. עד לפני זמן, כשקראו לאדם "ספציאליסט", הייתה הכוונה, שעסק במקצוע והגיע לגדולות. היום להפך — התלמיד, בשלב מסוים של לימודיו, מחליט להזניח 99% של המקצוע ולהתמחות ב-1%. לאדם זה נקרא מומחה?

הא' ולנשטיין: זהו מי שכוחו גדול בתחום מסוים. הבוחן למונח שייקבע צריך להיות שימוש המונח במשפט זה: "האסון של ימינו הוא הספציאליזציה".

הא' בן-חיים: הגיעה השעה, נצביע, ואם לא נחליט — יצטרפו לוועדה חברים נוספים וידונו שנית. מי בעד הבעת המושג ע"י השורש תחס?

ה צ ב ע ה : בעד — 4

נגד — 15

ה הצעות נדחו.

הא' בן-חיים: אם כן, הבעיה חוזרת לוועדה, ואני מבקש, שיצטרפו לוועדה עוד 3 חברים, ואני מציע את האדונים אברמסון, ולנשטיין וסדן.

ה הצעה נתקבלה.

הא' בן-חיים: הדיון בוועדה ייסוב גם על כוללן.

הא' דותן: מְבוּעוֹת, מְשָׁאָבִים — resources. הכוונה לגורמים (גורמי הייצור) העומדים לרשות משק, מפעל או ארגון. בדרך כלל כוללים במונח זה: כוח אדם, חמרים, הון, אוצרות טבע. בניכור מקובל זה שנים אחדות מְשָׁאָבִים. לדעת הוועדה אין לתת לביטוי המקראי משמעות חדשה מעין זו, אך לבקשת אחדים מן המעירים מובא העניין להכרעת המליאה. עד לפני שנים אחדות לא היה ביטוי עברי למלה זאת. לפני זמן לא רב התחילו לומר משאבים. הוועדה מציעה לקבוע מלה אחרת — מבועות — שלמעשה אינה חידוש, אלא צורה, שתתייחד למשמעות של resources. אך מכיוון שהביטוי משאבים מקובל מאוד, היססה הוועדה לבטלו מבלי לשמוע את דעת המליאה.

הא' קרוא: אני מציע מלה פשוטה: מְכַמְנִים, מכמני הטבע.

הא' פרץ: כל ההצעות האלה אינן מתאימות. אני מציע, כי נעביר לוועדה את כל המונחים חוץ מן המונחים דין וחשבון, דו"ח—report; נתן דין וחשבון — to report — כדי שנתפנה לשאלות עקרוניות.

הא' בן-חיים: יש טעם להעביר עניין מן המליאה לוועדה לשם דיון נוסף, אם המליאה התווכחה על אותו העניין תחילה, שאם לא תדע הוועדה את הצעותיהם של החברים במליאה, ספק אם תוכל להגיע לכלל הצעה שתזכה לרוב.

הא' שירמן: מדוע נפסלה המלה מקורות, שהרי המונח הלועזי נגזר משורש ?source
הא' גוטמן: נכון הדבר, שלפי שעה משתמשים במלה אחת לשני הדברים. אבל יש צורך לדעתנו, להבדיל בין source ובין resources. מקור הוא המקום, שממנו לוקחים

את ה־ resources. למשל, מניין לוקחים כוח אדם, אוצרות טבע, וכד' ? כוח אדם, אוצרות טבע, וכד' הם ה־ resources, והמקום, שלוקחים ממנו את אלה, הם המקורות.

הא' ייבין : המלה מכמנים הייתה לפני הוועדה דוֹבֵר בה. ונדמה לי, שהיא פסולה — כי במכמנים יש משהו של הסתרה, דברים שאינם גלויים לעין. כאן אין שאלה של דברים נסתרים במיוחד. בדקנו עשרות מלים, ולא מצאנו שום מלה המצויה היום בלשון, שתביע את המושג, ולכן גזרנו את המונח משורש נבע. משאבים אין פירושו ידוע, ובוודאי אין השורש מכוון לצורך הנדון בזה. אני מתנגד לעיוות מובנן של מלים מקראיות מדעת ובכוונה תחילה.

הא' מלצר : מבוטות מציין את המקור, שממנו שואבים. המלה מְשַׁאֲבִים נמצאת בשירת דבורה ; למה לא נחיה אותה ?

הא' הרטום : שתי המלים משמשות בספרות המנהל, והוועדה בחרה במבוטות, ולא מצאה מתאימה את משאבים.

הא' שירמן : אפשר להשתמש במלה הלועזית.

הא' לייבל : הייתי רוצה לַחַק מְשַׁאֲבִים מן המליצות שבה ולכתבו בעברית פשוטה מְשַׁאֲבִים, בסטנדרד דקדוקי.

הא' פאיאנס : אני מציע מוֹצָא עִפְי "יש לכסף מוצא".

הא' מירסקי : המלה משאבים נולדה בתוך הציבור. ונדמה לי, שבעל הלצה, כלומר מליץ, אמר אותה. והמלה מבוטות הוצעה על דרך משאבים. ע"כ תומך אני בהצעתו של מר פאיאנס : מוֹצָא, שהוא דומה למושג המתבקש כאן, והוא עברי ולא מתורגם.

הא' איתן : אדם, שברעתו להקים מפעל תעשייה חדש בארץ, כלום ישאלו אותו : מהו מוצאך ?

הא' מירסקי : יאמרו : "מה המוֹצָאוֹת שבידיך ?".

הא' בן-נון : אחר שנשמעה הצעת הא' לייבל מְשַׁאֲבִים, וצורה זו מתקבלת על הדעת יותר, אני מבקש, שצורה זו תיחשב ככלולה בהצעת הוועדה משאבים (בשינוי קל), ונצביע עליה כאן בלא להחזירה לדיון נוסף לוועדה.

- ה צ ב ע ה : בעד מבוטות — 9
  - נגד " — 11
  - בעד משאבים — 10
  - נגד " — 9
- נ ת ק ב ל מ ש א ב י ם .

הא' בן-חיים : כיצד תנוקד המלה — משאבים או משאבים ?

הא' לייבל : מְשַׁאֲבִים הוא המעיין. מְשַׁאֲבִים — הדבר הנשאב. זהו מה שנחוץ לנו.

הא' פרץ : אם מקובל מְשַׁאֲבִים, למה לשנות ?

הא' ייבין : הוועדה התנגדה לְמְשַׁאֲבִים, כי במקרא יש לו מושג שונה לגמרי. אין לו כל עניין ל־ resources ; אין לעוות מובן מקראי בכוונה.

הא' מלצר : אחדים מהחברים הצביעו בעד מְשַׁאֲבִים, ולא היו מצביעים בעד מְשַׁאֲבִים.

הא' ולנשטיין : צריך לקבל את המלה בצורתה כמו בתנ"ך.

הא' בן-נון: צדקו החברים שאמרו, שדווקא הצורה בתנ"ך אינה הולמת את המושג. גם אם נשתרש המונח בעם בהשראת המלה התנ"כית, אין זאת אומרת, שעלינו לקבלו בדיוק בצורתו התנ"כית. מותר לנו לחזור ולבדוק את הניקוד.

הא' דותן: כאן לא אנחנו מחדשים את השימוש במְשָׁאָבִים. המלה מקובלת, ואין טעם לשנות את צורתה. אילו החלטנו שלא לקבלה, יכולנו לקבוע מלה חדשה במקומה. כיוון שקיבלנו, יש לקבלה כמות שהיא, מְשָׁאָבִים. נוסף על כך לא נצליח לשנות את הניקוד המקובל של המלה. קל יותר להחליף מלה במלה אחרת, מאשר לשנות בניקודה, ובייחוד שהשינוי בניקוד לא ישתקף בכתיב.

הא' בלאו: נראה לי, שבאופן עקרוני אין להתנגד לחידוש שימושה של מלה, מפני שהיא נמצאת בתנ"ך. זוהי אחת הדרכים, שאנו הולכים בהן היום. לומדים בביה"ס שירת דבורה בע"פ, והמלה מצלצלת באוזני התלמידים. לפיכך טוב יותר לקבל מְשָׁאָבִים מאשר מְשָׁאָבִים.

ה צ ב ע ה : בעד מְשָׁאָבִים — 14

בעד מְשָׁאָבִים — 5

נ ת ק ב ל : מְשָׁאָבִים.

הא' דותן: עומדים לדיון שני מונחים עבריים לשתי משמעויות הכלולות בביטוי status:

עֶרְכָּה — status, מידת ההכרה החברתית הניתנת לאדם.

במונחי הפסיכולוגיה החברתית נקבע לעניין זה מצב. לדעת הוועדה אין מונח זה מתאים.

אין כאן כל קשר אל מצב, והעניין הוא יותר בהערכה. גם ההבדל מצב — מצב קטן הוא מכדי שיוכל הציבור לעמוד בו.

הוועדה מבקשת לאשר עֶרְכָּה במקום מצב.

עָמַד — status, מצבו החוקי או הפורמאלי של אדם בתוך מערכת ארגונית.

הא' גוטמן: המושג status יש לו משמעויות רבות, שונות לחלוטין אלו מאלו. הראשון — נהוג בעיקר בסוציולוגיה ופסיכולוגיה, כאשר מבחינים בין שני מושגים: status ו־role. role המוטל על האיש, הוא דבר אובייקטיבי יותר, ואילו הסטאטוס — דפוס בהתנהגותו של האיש בעיני חבריו, לאמור ההתנהגות הסובייקטיבית מבחינת החברה הסובבת אותו. כן מצויים בספרות המקצועית מונחים כגון "סמלי סטאטוס", שהם דברים חיצוניים הסובבים אדם כדי ליצור רושם חיצוני. אלה הם דברים, הבאים ליצור תמונת חשיבות האיש, ולא דווקא קשורים אובייקטיבית לתפקידו. משום כך חשבנו שטוב ערכה. לעניין זה. אי אפשר להסתפק במלה הסתמית מצב, שהיא position.

המשמעות השנייה של סטאטוס היא משפטית בלבד. למשל, בחוק המדינה מופיע personal status, סטאטוס אישי. זוהי מלה הדרושה לצרכים מנהליים ומשפטיים להגדיר מצבים פורמאליים שונים של איש או אנשים במסגרת ארגונית כלשהי. לדוגמה: רווק או נשוי — הסטאטוס מבחינת החוק הפרסונלי. או דוגמה אחרת: סטאטוס מבחינת היחס למוסד כמו בית-ספר: מועמד להיות תלמיד, תלמיד, תלמיד מן המניין, תלמיד שלא מן המניין, בוגר. זהו סטאטוס מבחינה משפטית, ולכך יש צורך במונח מיוחד. המונח מעמד איננו טוב, כי זהו עניין של ריבוד חברתי, כלומר של שכבות סוציאליות, class בלעז.

הא' בן-חיים: היש בלשון האנגלית רק מלה אחת להבעת שני המושגים?

הא' גוטמן: כן.

הא' שירמן : לא המלה היא העיקר, אלא ההקשר שהיא מופיעה בו. הגרמני אומר Stand לגבי מעמד הפועלים וגם לגבי מעמד המשפחתי. למה צריכים אנו ליצור מונחים אחדים ?

הא' גוטמן : נכון שהאנגלים אינם מבדילים. אבל כל מי שלוקח ספר בסוציולוגיה, רואה את ההתלבטות בשל כך ; איננו חייבים להגביל עצמנו למלה אחת כמותם, כי הדברים שונים לחלוטין.

הא' מלצר : האם מותר להציע הצעות ? ערפה אינו טוב, כי זה כמו ערכאות. בויקרא יש "ערפך הכהן" — פירושו שהמלה היא ערפך, או ערפך. כהצעת ברה אני מציע עמדה. הא' בן-נון : הרי אנו אומרים מצב אישי. מדוע זה פסול.

הא אורבך : מעמד אישי כתוב בחוק.

הא' גוטמן : בחוק בנוסה העברי אמנם תורגם personal status מעמד אישי, אבל תרגום זה נקבע לפני 40 שנה, ואינני חושב, שבשל כך בלבד אסור לנו עכשיו לקבוע מונח מיוחד לעניין זה. וכאמור, מעמד משמש עכשיו בעיקר לעניין אחר, ל-class החברתי. נוסף על כך יש לפעמים צורך, אפילו במשפט אחד, להבחין בין שתי המשמעויות הללו. למשל, האם כתוצאה מהשתייכות מעמדית יש לאדם סטאטוס חוקי מיוחד. בפיאודאליזם מעמדו החברתי של האיש קבע את מעמדו החוקי. משום כך יש צורך בשתי מלים שונות.

הא' בלאו : אני מציע להשתמש רק במעמד.

הא' בן-נון : ראוי להביא בחשבון עמדה ליד עומד.

- ה צ ב ע ה : בעד ערפך — 5
 נגד — 9
 בעד עמדה — 3
 נגד — 10.

הא' בן-חיים : כל ההצעות יובאו לפני הוועדה. רק אזכיר, שעומד קרוב לאומד, הן מצד המוצא והן מצד הצליל ולכי אני סבור, שמונח אחד זה יתאים לשני הדברים.

הא' דותן : המונח הבא : דין וחשבון, דוח — report. הא' בן-נון מציע להשמיט את הגרשיים בכתב.

נתן דין וחשבון, נתן דוח to report. הא' בן-נון מציע לאשר את הפועל "דוח". המליאה קיבלה לפני שנים אחדות דוח (בגרשיים), ולא אישרה את הפועל דוח, אלא רק נתן דין וחשבון. הערעור הוא על שתי החלטות אלה.

הא' בן-חיים : ההצעה היא להסיר את ראשי התיבות, שעי"ז אפשר ליצור פועל דוח.

הא' פרץ : כל זמן שאומרים דין וחשבון, אין רשות למחוק את הגרשיים.

הא' בן-נון : עלינו לתת את דעתנו על השאלה, היכן גבולותיהם של ראשי התיבות. עד היכן יחשבו כראשי תיבות, ומהיכן כמלה ? אני סבור, שיש רק אמת מידה אחת. ברגע שאנו מקפידים על ניקוד מיוחד לאותו יציר, ואנו גוזרים ממנו צורות נוספות (כגון ריבוי, שם-תואר, שם-פעל) הרי הפכנו אותו למלה, והריהו חדל מלהיות ראשי תיבות. בשעה שאתה כותב או אף קורא ד"ל, זצ"ל, אינך קו בע להם ניקוד — וברור שאלה הם ראשי תיבות.

הא' אורבך : על ד"ל ועל זצ"ל לא היה ערעור. אבל רבים אמרו דוח, ולכן קבעו, שיש לומר דוח.

הא' בַּנְנוֹן: יהיו הנימוקים אשר יהיו, קובעת העובדה, שהחלטנו על ניקוד מסוים. הוא הדין, למשל, גם במו"ל — כשאנו אומרים מולות, גורנו שם־עצם חדש מחו"ל, ושוב אין כאן מוציא־לאורות בר"ת. על כן יש להשמיט את הגרשיים גם כאן. וכן אם אומרים תנכי מן תנ"ך, נהפכו לנו ר"ת תנ"ך לשם עצם חדש. עכו"ם — ניקודו אינו קבוע עדיין, אך אם תחליטו, שהניקוד פתח־דגש־שורק מחייב את הכול, ותגזרו מכאן צורות חדשות — תהפכו אותו לשם. מ־תפוז", שקבענו לו ניקוד זה, גורנו תפוז לציון הצבע orange, ופירוש הדבר, שזההי מלה.

הא' ייבין: כל זמן שאנו אומרים דינים וחשבונות לא נוכל להפוך את ראשי התיבות דו"ח למלה. תפוז — מלה חדשה, שהומצאה בכוונה תחילה בשביל לקצר. אבל למעשה נהפכה הקצרה. התפוז נקרא בפי רבים תפוח סתם, ועל התפוח רבים אומרים "תפוח עץ". ע"כ אין כל צורך וכל אפשרות למחוק את הגרשיים של תפוז. זוהי לא מלה. זהו קיצור. כמו שלא נמחק גרשיים מעפ"י, ע"כ, וכיו"ב; כאן אותו העניין. איש לא יאמר "רמב"ם" ללמוד ברמב"ם.

הא' בלאו: האם ההצעה הראשונה קשורה בשנייה? נדמה לי שמחיקת הגרשיים הוא עניין של כתיב בלבד. ההצעה לאשר את הפועל דוּח נראית לי.

הא' רבין: אני רוצה להתנגד לקו של ביטול גרשיים. תפוז לא ראשי תיבות הוא. יש בלשון סוג של מלים, שנוצר עי ראשי תיבות. הניקודים שאנו קובעים, או המסורת, אלה דרכים להגיית הצורות האלה. מולים, מולות זו התפתחות נוספת — אם אנו מסירים את הגרשיים, אין משנים את הסטאטוס. הגרשיים מסמנים רק איך המלה נהויתה. מכל צירוף אותיות אפשר ליצור כל מיני מלים. אני מבקש להסיר מסדר היום את הצעת ביטול הגרשיים. יש כאן אי הבנה במהות הגרשיים.

הא' מלצר: איך יהיה הרבים של דוּח? למה לא דוּחִים?

הא' ברגרין: הא' בַּנְנוֹן אמר, שאין ניקוד קבוע למלים של ראשי תיבות. זוהי טעות. יש מסורת לניקוד ראשי תיבות: שלוש אותיות שווא פתח, כגון רַדְק. בכ"ז לא נמחקו עד עכשיו הגרשיים. אין כותבים רַדְק בלי גרשיים.

הא' ולנשטיין: ד"ר רבקאי כתב ב"לשוננו" והוכיח, שהרוב המכריע של המלים בראשי תיבות הן פתח — רַשְׁבֵּם, רַמְחֵל ואם יש וי"ו, הניקוד כמו דוּח.

הא' קרוא: אין טעם לדון בראשי תיבות. זוהי מין סטנוגרפיה חפשית. החידוש כאן — הפועל דוּח האם הוא מותר. פועל — זו נפש הלשון.

הא' בן־חיים: מבין אני יפה את הצעת הא' בַּנְנוֹן, אבל איני מסכים לה. כל זמן שהמלה היא בחינת ראשי תיבות, קשה ליצור ממנה דוּח. כשהחליטה האקדמיה על דוּח, החליטה כדי שלא לומר חלילה דוּח (doch), אך פירושה של ההחלטה היא אין בה כל ספק: ה"מלה" בלשון היא דוּח־חשבון, ואילו דוּחֵ היא ר"ת. ברגע שנחליט, כפי שהא' בַּנְנוֹן מציע, דוּח — ניתן לר"ת מעמד של מלה. טוב שנדע מה כוונתו של הא' בַּנְנוֹן בהצעתו להסיר את סימני רה"ת. אני חושב, שלא כל מה שמצוי בציבור האקדמיה מאשרת. עדיין לא הגיעה השעה לכך, שהאקדמיה תענה על כל דבר על כורחה אמן. המצב הפורמלי הוא, שמר בַּנְנוֹן בא לערער על החלטת המליאה, שכבר נתפרסמה לפני שנים.

הא' בַּנְנוֹן: על עיקרון זה שהצעת, שקביעת ניקוד וגזירת צורות קובעת מלה, עלינו להצביע.

הא' בן-חיים: אי אפשר להצביע על דבר עיוני, להלכה. אנו דנים ומחליטים על עובדות בלשון. הצעת הא' בן-גון פירושה, שתראה האקדמיה דו"ח כמלה לכל דבר ותיצור ממנו פועל דוּחַ, ועל כך אנו עומדים להצביע.

ה צ ב ע ה: בעד ההצעה להסיר את הגרשיים מן הצירוף דו"ח — 1
נגדה — הרוב.

ה צ ב ע ה: בעד יצירות פועל מצירוף זה — 8
נגדה — 8

הא' מלצר: אין זו יצירת פועל חדש, אלא אישור פועל הרווח בלשון.

ה צ ב ע ה: בעד קביעת פועל דוּחַ — 8
נגדה — 11

ההצעה נדחתה.

רשימת מונחי המנהל הציבורי ב' אושרה פה
אחד¹.

1. הרשימה מתפרסמת בכרך זה, עמ' 76—87.